

Norsk Fosterhjemsforenings innspill

til Barnevernpanelet

v/generalsekretær Tove M S Wahlstrøm

Dato: 20.06.2011

Fosterforeldres eventuelle partsrettigheter - vil inngå i flere av mandatpunktene.

Behovet for partsrettigheter for fosterforeldre vil blant annet komme frem i forbindelse med manglende informasjon, - innsyn i saksdokumenter, bli tatt med i avgjørelser, mulighet til å klage på vedtak, mulighet til å la seg bistå av advokat, øke rettssikkerheten for barn under 15 år osv.

Partsrettigheter for fosterforeldre på vegne av seg selv og partsrettigheter i forhold til det barnet de har daglig omsorg for?

Partsrettigheter for fosterforeldre vil kanskje også bety at det må etableres et myndighetsnivå over barnevernet som kan følge opp at vedtak, planer, målsetninger, lover og retningslinjer blir fulgt. Dette myndighetsnivå må kunne gi sanksjoner der det ikke følges.

Den eneste rettigheten fosterforeldre har i dag er den underskrevne avtalen de gjør med det kommunale barnevernet. Det er i seg selv ingen dårlig avtale dersom den følges og gjennomgås en gang i året.

Som vedlegg til revidert kommunal avtale (2011) ligger et skriv om fosterforeldres arbeidsrettslige stilling og sosiale rettigheter.

Det er flere nasjonale grupper i gang, og fosterforeldres eventuelle partsrettigheter vil muligens sees i sammenheng med hva gruppen som utreder Det biologiske prinsipp kommer frem til. Dersom denne gruppen kommer frem til å redusere biologiske foreldres rettigheter der barn er plassert i langsiktig omsorgstiltak, vil denne reduksjonen måtte overføres til barneverntjenesten, fosterforeldre eller hjelpeverge.

Norsk Fosterhjemsforening gjør også oppmerksom på at partsrettigheter også medfører plikter som også vil gi endringer i den situasjonen mange vanlige kommunale fosterhjem har i dag.

Bakgrunn

Fosterforeldres plass i samfunnet

Intensjonen med fosterhjemmene er at fosterbarnet skal gå inn i fosterfamilien og de skal danne en tradisjonell familieenhet som ikke skiller seg for mye fra det som ellers er vanlig i samfunnet.

Fosterforeldre er ment å være noe mer og noe annet enn et arbeidsgiver/arbeidstaker forhold.

Fosterforeldre tar et viktig samfunnsansvar. Det ansvaret bør dreie seg om noe mye mer enn rettigheter og penger. (Fra St mld 40, 2001-2002)

Fosterforeldre er prisgitt barnevernets kompetanse og kapasitet

Barnevernet er pålagt stadig nye oppgaver, uten at det har fulgt ressurser med. Antall fosterhjem økte med over 50 % fra siden 1990. Det var 8526 barn og unge plassert i fosterhjem pr. 31.12.09. Antall barn i fosterhjem har vært jevnt stigende de siste årene. Det var 65 % flere fosterbarn i 2009 enn for 16 år siden. (Bld)

Også antall forsterkede fosterhjem har økte sterkt siden siste halvdel av 90 tallet. Dette betyr økte oppgaver for barnevernet. For eksempel skal barnevernet ifølge forskriften, sammen med fosterforeldrene gjennomgå fosterhjemsavtalen minimum en gang i året. Det enkelte fosterbarn, eventuelle omsorgsplaner, tiltaksplaner eller individuelle planer, deres foreldre, fosterhjem, tilsynsfører, tiltakspersoner, skal følges opp av saksbehandler i det kommunale barnevernet. Dette kommer i tillegg til andre oppgaver. Fosterhjemsomsorg er komplisert. En saksbehandler i barnevernet har mange roller og oppgaver, barnevernfaglig, fosterbarn som har rettigheter etter andre lovverk som ofte medfører kamp med andre etater, ivaretagelse av fosterforeldre som oppdragstakere med alt det innebærer. Dersom det er en liten kommune eller dersom barnevernet er dårlig organisert, blir det veldig mye på en saksbehandler, resultatet blir sykemeldinger og stor utskifting. Mange fosterforeldre med problemer forteller at de har fått ny saksbehandler eller de er uten saksbehandler. Dårlig oppfølging og konflikter blir resultatet.

Ikke arbeidstakerrettigheter

Fosterforeldre er ikke arbeidstakere og er ikke beskyttet av arbeidsmiljøloven slik som ansatte er. De blir regnet som frilansere, selv om de ikke har den friheten som frilansere har. En frilanser kan si ja og siden ombestemme seg og si nei til ulike oppdrag. Fosterforeldre tar på seg forpliktelsen for et barn, alvoret som ligger i det, blir ikke ivaretatt med et frilanseroppdrag. Å være fosterforeldre er ikke noe man slenger innom som en frilanser. Samarbeidet mellom barnevernet og fosterforeldre er av privatrettslig karakter. Fosterforeldre har ikke andre rettigheter enn de har som privatperson. Uenigheter må løses i **samarbeid** med partene. Hvis de ikke kommer til enighet kan de be Fylkesmannen om hjelp til å løse konflikten. Fylkesmannen kan imidlertid kun gi tilråding og ikke avgjøre saker. Når Fylkesmannen ikke kan hjelpe må avtalen enten sies opp eller bringes til retten. (Ifølge Retningslinjer for fosterhjem av 15. juli 2004). **Dette gir ikke trygghet, verken for barn eller fosterforeldre.**

Hvem er part i en barnevernssak

I henhold til forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e forstås med begrepet part "person som en avgjørelse retter seg mot eller som saken ellers direkte gjelder". I en barnevernssak er det først og fremst barnets foreldre og barnet selv som er parter.

Er det rimelig overfor barnet at foreldre skal ha så store partsrettigheter som i dag, der planer er lagt for langvarig plassering utenfor hjemmet?

Fosterforeldres partsrettigheter

Fosterforeldre er i utgangspunktet ikke å anse som parter i saker etter barnevernloven. Heller ikke i sak som gjelder flytting etter § 4-17 regnes fosterforeldrene automatisk som parter. Hvorvidt fosterforeldrene er så direkte berørt av vedtak om flytting at de er å anse som parter, må vurderes konkret i det enkelte tilfelle. Tilknytningen mellom barnet og fosterforeldrene, og varigheten av fosterhjems plasseringen vil være sentrale momenter ved denne vurderingen.

Videre vil bakgrunnen for flyttevedtaket være av betydning for fosterforeldrenes partsstilling. Dersom vedtaket er begrunnet i forhold i fosterhjemmet, kan dette tale for at fosterforeldrene bør anses som parter.

Fosterforeldre vil i utgangspunktet ikke ha partsrettigheter når det gjelder samvær mellom barnet og biologiske foreldre. Samværsordninger mellom barn og biologiske foreldre, også i fosterforeldrenes hjem, vil i de fleste tilfelle være en forutsetning for fosterhjems plasseringen. Også i disse tilfellene kan det imidlertid unntaksvis forekomme at fosterforeldrene bør anses som parter i saken etter en konkret vurdering. Dette kan f. eks. være tilfelle der det tas sikte på en samværsordning som er særlig omfattende, og som i stor grad berører fosterfamiliens praktiske gjennomføring av dagliglivet.

Dersom fosterforeldrene anses som parter i en sak etter barnevernloven innebærer dette at fosterforeldrene kan utøve partsrettigheter på lik linje med andre parter. Dette innebærer bl.a. at fosterforeldrene har rett til dokumentinnsyn, rett til å påklage vedtak og rett til å la seg bistå av advokat.

Hvis fosterforeldre ble parter ville de ha noen rettigheter:

- De ville alltid bli varslet før vedtak treffes og gitt muligheten til å uttale seg.
- Som part ville de ha rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter.
- De ville ha klagerett i vedtak.
- De vil ha rett til å la seg bistå av advokat eller annen fullmektig på alle trinn av saksbehandlingen.
- I saker som hører under fylkesnemndas myndighetsområde har parten rett til å få oppnevnt advokat, jf. barnevernloven § 7-1 d) jf. sosialtjenesteloven § 9-5. Etter rettshjelpsloven § 22 tredje ledd nr. 2 har den private part i disse sakene krav på fri sakførsel uten behovsprøving.

Avsluttende kommentarer

Norsk Fosterhjemsforening foreslår at eventuelt fulle- eller begrensede partsrettigheter for fosterforeldre utredes videre med fordeler og ulemper og eventuell lovendring. Det foreslås å avvente rapport fra nasjonal gruppe som ser på **Biologiske prinsipper**.

Det bør også sees på rollen oppdragstaker/freelanser som fosterforeldre innehar i dag.

Videre må det sees på oppsigelsestiden 3 mnd for barn i fosterhjem. Fosterforeldre er ikke arbeidstakere og barn skal ikke være på oppsigelse. En eventuell avslutning av et fosterhjemsopphold må ha en lenger fremføring enn 3 mnd.

Norsk Fosterhjemsforening mener også at taushetsplikten må forenkles mellom alle samarbeidsinstanser i forhold til barnet, inkludert fosterforeldre, slik at de raske og gode tiltak når barnet i rett tid.

Planer og skriftlig avtale mellom fosterforeldre og barneverntjeneste må være mer forpliktende enn i dag. Alle plasseringsplaner (omsorgsplan, tiltaksplan og individuell plan) må behandles innen 2 år etter plassering for vurdering av tilbakeføring til foreldre eller langsiktig plassering utenfor hjemmet. I forbindelse med denne behandling bør også partsrettigheter vurderes for fosterforeldre, men partsrettigheter kan ikke utløses automatisk for alle fosterforeldre.

Som i livet ellers er alt avhengig av relasjoner, holdninger og evne til god kommunikasjon. Og behovet for partsrettigheter som kommer fra fosterforeldre dreier seg også om respekt og vanlig god oppførsel fra saksbehandlers side.